МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет інформаційних технологій і математики

СИЛАБУС

«Нормативно-правова база кібербезпеки»

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра з кібербезпеки
галузь знань 12 Інформаційні технології

спеціальність 125 «Кібербезпека»

освітньо-професійна програма «Інформаційна безпека»

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Нормативно-правова база кібербезпеки» підготовки бакалавра, галузі знань 12 Інформаційні технології спеціальності «Кібербезпека» за освітньо-професійною програмою «Інформаційна безпека».

Розробник: Колб О. Г., професор кафедри політології, управління та державної безпеки, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

Затверджено на засіданні кафедри комп'ютерних наук та кібербезпеки
протокол № 3 від 5 жовтня 2020 р.

Завідувач кафедри Сачук Ю.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

<table>
<tr><th>Найменування показників</th><th>Галузь знань, спеціальність,
освітня програма, освітній ступінь</th><th>Характеристика навчальної дисципліни</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Денна форма навчання</td><td rowspan="5">«Нормативно-правова база кібербезпеки»</td><td>Нормативна</td></tr>
<tr><td>Рік навчання___1____</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість годин/кредитів 135/4,5</td><td>Семестр_2-ий__</td></tr>
<tr><td>Години: 135
Кредити: 4,5
Лекції: 30 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">ІНДЗ: немає</td><td>Лабораторні роботи: 30 год.
Самостійна робота: 67 год.
Консультації : 8 год.</td></tr>
<tr><td>Форма контролю: екзамен</td></tr>
<tr><td>Мова навчання</td><td></td><td>українська</td></tr>
</table>

ІІ. Інформація про викладача

ПІП: Колб Олександр Григорович
Науковий ступінь: доктор юридичних наук
Вчене звання: професор
Посада: професор кафедри політології, управління та державної безпеки
Контактна інформація (номер мобільного зв'язку, електронна адреса): +380502305402, kolb.oleksandr@vnu.edu.ua
Дні занять (посилання на електронний розклад): http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi

ІІІ. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Нормативно-правова база кібербезпеки» є нормативним курсом для майбутніх фахівців із галузі кібербезпеки. У рамках вивчення дисципліни передбачається ознайомлення студентів з нормативно-правовим забезпеченням кібербезпеки. Показати основні аспекти захисту інтересів суб'єктів інформаційних відносин. Ознайомлення із статистикою порушень КБ та описом найбільш характерних випадків.

2. Пререквізити/постреквізити

Пререквізити: Базові знання інформаційних технологій

Постреквізити: Знання та вміння є базовими для вивчення наступних навчальних дисциплін.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни:

Мета навчальної дисципліни – сформувати систему знань про спеціальність «Кібербезпека» а також інтегрувати здобувачів у освітній процес в університеті та на спеціальності.

Завдання: вивчення та усвідомлення значення норм права, що регулюють пошук, одержання, виробництво і поширення інформації, нерозривний зв'язок норм права з їхнім практичним застосуванням відповідними органами, закладення знань щодо основних понять нормативно-правового забезпечення кібербезпеки, прав та обов'язків учасників інформаційних правовідносин, можливостей захисту при порушенні їх прав, формування навичок використання чинних нормативно-правових норм у сфері забезпечення кібербезпеки, підвищення правової культури і правосвідомості, а також виховання у студентів правового мислення, подальше розширення і поглиблення світогляду, що є необхідним для практичної діяльності майбутніх спеціалістів.

Методи навчання**:** лекція, лабораторні роботи, самостійна робота, письмові контрольні роботи.

Завдання лекційних занять

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів із головними питаннями курсу «Нормативно-правова база кібербезпеки». Завдання проведення лекцій полягає у: викладенні студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних питань курсу «Нормативно-правове забезпечення кібербезпеки» та формуванні у студентів цілісної системи теоретичних знань з курсу «Нормативно-правова база кібербезпеки».

Завдання проведення лабораторних занять.

Мета проведення лабораторних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички використання теоретичного матеріалу та у глибшому засвоєнні і закріпленні теоретичних знань, одержаних на лекціях.

4. Результати навчання (компетентності).

Знання теоретичних основ та вміння свідомого поводження з інформацією в умовах використання сучасних інформаційно-комунікаційних засобів та враховування отриманих знань у практичної діяльності за обраної спеціальності.

Навчальна дисципліна «Нормативно-правова база кібербезпеки» надає інтегральну компетентність, а також загальні та спеціальні компетентності. Зважаючи на викладанні цієї дисципліни у 1-му семестрі компетентності як результат мають проміжний етап у формуванні фахівця.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері кібернетичної безпеки.

Загальні компетентності:

-підходи до інформаційної політики та безпеки на сучасному етапі;

-наслідки впливу інформаційної революції на всі сфери життєдіяльності суспільства;

-міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства;

-національні особливості побудови інформаційного суспільства;

-моделі відносин держави з медіа структурами;

-сучасні інформаційні загрози та технології забезпечення захисту національного інформаційного простору.

Спеціальні компетентності:

-застосовувати теоретичні знання формування і розвитку інформаційного суспільства для підготовки пропозицій щодо вдосконалення інформаційного законодавства у відповідності до сучасних вимог;

-здатність проведення досліджень на відповідному рівні, до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

-здатність використовувати сучасні інформаційні технології при організації наукових досліджень, обробки експериментальних даних та представлення результатів;;

-своєю діяльністю сприяти забезпеченню інформаційної безпеки;

-протидіяти інформаційним загрозам, як в особистому житті, так й у професійній діяльності.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Лабораторні заняття	Сам. робота	Консультації	Бали
«Поняття, загрози, порушники інформаційної безпеки. Законодавча та політична складові інформаційної безпеки»						
Тема 1: Вступна лекція	**1**	1	-	-		
Тема 2. Загальні засади кіберполітики: поняття та зміст.	**4**	2	2			
Тема 3: Правова природа загроз кібербезпеці України.	**7**	2	2			
Тема 4: Інформаційна та кібернетична безпека.	**7**	2	2			
Тема 5: Правовий статус суб'єктів кіберполітики	4	2	2			
Тема 6 Інформаційна безпека як об'єкт правовідносин.	4	2	2			
Тема 7 Кіберпростір як нове поле політичної діяльності	8	2	2			
Тема 8 Правове забезпечення захисту інформації.	4	2	3			
Тема 9. Основні тенденції сучасної кіберполітики	8	2	2			
Тема 10 Правові проблеми забезпечення інформаційної безпеки.	4	2	2			
Тема 11: Поняття інформаційної безпеки держави та складових національних інтересів України	8	2	3			

в інформаційній сфері. Основні положення інформаційної безпеки держави.						
Тема 12: Адміністративно-правовий зміст національної системи кібербезпеки як складової системи національної безпеки України	6	2	2			
Тема 13: Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави. Основи державної інформаційної політики.	6	2	2			
Тема 14. Види персональних даних у державі. Принципи захисту персональних даних у державі		2	2			
Тема 15. Основи безпеки інформаційних ресурсів держави. Основи управління інформаційною безпекою держави.		2	2			
Тема 16: Висновки	1	1	-			
Усього годин	**135**	**30**	**30**	**67**	**8**	**100**

6. Тематика лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1: Загальні засади кіберполітики: поняття та зміст. 1. Поняття кіберполітики, її природа, ознаки та особливості. 2. Загальна характеристика формування кіберполітичних функцій держави. 3. Сучасний стан досліджень правової кіберполітики.	2 год.

2	Тема 2: Правова природа загроз кібербезпеці України 1. Сучасний правовий зміст державної кібербезпекової політики. 2. Напрями державної кібербезпекової політики відповідно до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України». 3. Напрями державної кібербезпекової політики відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України». 4. Напрями державної кібербезпекової політики відповідно до Доктрини інформаційної безпеки України.	2 год.
3	Тема 3: Інформаційна та кібернетична безпека. 1. Визначення поняття «інформаційна безпека». Сутність та визначення понять «кібернетика» та «кібернетичний». 2. Кібернетика як об`єкт небезпеки. Визначення поняття «кібернетична безпека» (кібербезпека). 3. Застосування термінів «інформаційна безпека» та «кібербезпека».	2 год.
4	Тема 4: Правовий статус суб'єктів кіберполітики. 1. Поняття агентів впливу. 2. Поняття та загальна характеристика лобізму в кібербезпековій політиці. 3. Правові та організаційні засади формування фахівців із кібербезпеки 4. Стан підготовки фахівців у сфері кібербезпеки. 5. Напрями підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері кібербезпеки.	2 год.
5	Тема 5: Інформаційна безпека як об'єкт правовідносин. 1. Сутність понять «суспільні відносини» та «правовідносини». Життєво важливі інтереси в інформаційній сфері. 2. «Національні інтереси» - поняття та сутність. «Національні інтереси в інформаційній сфері» - поняття та сутність. 3. Взаємозв`язок інформаційної безпеки з правовідносинами. 4. Інформаційний суверенітет.	2 год.
6	Тема 6: Кіберпростір як нове поле політичної діяльності. 1. Поняття та дефініції кіберпростору. 2. Публічність кіберпростору та соціальні мережі 3. Сфера міжнародних та публічних відносин у кіберпросторі.	2 год.
7	Тема 7: Правове забезпечення захисту інформації. 1. Сутність та визначення понять «інформаційна безпека» та «безпека інформації». Нормативно-правова база забезпечення захисту інформації. 2. Основна спрямованість національного законодавства у сфері забезпечення захисту інформації. 3. Основні положення Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах». 4. Основні положення Закону України «Про захист персональних даних».	3 год.
8	Тема 8: Основні тенденції сучасної кіберполітики. 1. Електронна демократія та електронне урядування. 2. Інтернет дипломатія. 3. Кібервійна та кіберзлочин. 4. Кібертехнології: поняття та загальна характеристика.	2 год.
9	Тема 9: Правові проблеми забезпечення інформаційної безпеки.. 1. Права і свобода людини, громадянина та їх обов'язки в інформаційній сфері. 2. Права суспільства та обов'язки держави в інформаційній сфері.	2 год.

	3. Дилема забезпечення прав і свобод людини, громадянина та прав суспільства із забезпеченням інформаційної безпеки.	
10	Тема 10: Поняття інформаційної безпеки держави та складових національних інтересів України в інформаційній сфері. Основні положення інформаційної безпеки держави. 1. Основні поняття національної безпеки. Характеристика основних видів національної безпеки. 2. Система забезпечення національної безпеки в Україні. Поняття інформаційної безпеки. 3. Об'єкти та суб'єкти інформаційної безпеки держави. 4. Види інформаційної безпеки. 5. Концепція інформаційної безпеки держави.	3 год.
11	Тема 11: Адміністративно-правовий зміст національної системи кібербезпеки як складової системи національної безпеки України Основні напрямки формування державної інформаційної безпеки. 1. Україна в контексті кіберполітики на ранньому етапі. 2. Глобальна мережа в контексті революційних подій в Україні. 3. Російсько-українська кібервійна. 4. Сьогодення та майбутнє України в контексті кіберполітики.	2 год.
12	Тема 12: Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави. Основи державної інформаційної політики. 1. Основні поняття психологічної війни. 2. Технології психологічної війни. Форми психологічної війни. 3. Основні положення державної інформаційної політики. Основні напрями національної інформаційної політики. 4. Основні поняття політики забезпечення інформаційної безпеки держави.	2 год.
13	Тема 13: Види персональних даних у державі. Принципи захисту персональних даних у державі 1. Класифікація персональних даних. 2. Правовий захист персональних даних. Основні принципи захисту персональних даних. 3. Підходи до побудови національних правових систем захисту персональних даних.	2
14	Тема 14: Основи безпеки інформаційних ресурсів держави. Основи управління інформаційною безпекою держави. 1. Основні визначення. Класифікація загроз інформаційних ресурсів держави. 2. Правовий захист. Організаційний захист. Інженерно-технічний захист. 3. Стандарти менеджменту інформаційної безпеки держави та їх основні положення. 4. Політика інформаційної безпеки держави. Основні правила інформаційної безпеки держави.	2
	Всього	30 год

7. Самостійна робота

No п/п	Тематика	К-сть годин
1.	Поняття національної системи кібербезпеки.	**3**
2.	Функціональне призначення національної системи кібербезпеки.	**2**
3.	Суб'єкти правовідносин у сфері кібербезпеки	**2**
4.	Зміст правовідносин у сфері кібербезпеки	**3**
5.	Адміністративно-правовий зміст національної системи кібербезпеки як складової системи національної безпеки України.	**2**
6.	Кіберзагроза : поняття та правовий зміст.	**3**
7.	Критичні об'єкти національної інформаційної інфраструктури.	**2**
8.	Стан кіберполітики провідних держав світу.	**3**
9.	Особливості електронного голосування.	**2**
10.	Електроні петиції, як елемент політичного процесу.	**2**
11.	Електронне урядування.	**2**
12.	Об`єкти інформаційної діяльності.	**2**
13.	Суб`єкти інформаційної діяльності	**2**
14.	Чинники які впливають на інформаційний суверенітет	**2**
15.	Оцінка стану національного інформаційного суверенітету в сучасних умовах	**2**
16.	Розуміння поняття «національна безпека» у сучасних умовах.	**2**
17.	Розуміння ролі та місця інформаційної безпеки в системі національної безпеки.	**3**
18.	Основні положення Доктрини інформаційної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017.	**3**
19.	Основні положення Стратегії кібербезпеки України, затвердженої Указом Президента України від 15.03.2016 р. № 96/2016.	**3**
20.	Основні положення Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 06.05.2015 р. № 287/2015	**3**
21.	Основні положення Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 09.01.2007 р. № 537-V.	**3**
22.	Структура нормативно-правової бази забезпечення захисту інформації.	**2**

23.	Основні положення Закону України «Про телекомунікації» від 18.11.2003 р. No 1280-IV.	**3**
24.	Основні положення Закону України «Про інформацію» від 02.10.92 р. No 2657-XII.	**3**
25.	Розкриття понять «глобальна інформаційна система» та «глобальна мережа».	**2**
26.	Основні положення Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність від 23.11.01 р. No 994-575.	**3**
27.	Основні положення розділу XVI «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» Кримінального кодексу України.	**3**
Разом		**67**

8. Питання до екзамену

1. Цифрова революція: поняття та становлення.
2. Зміст та ознаки кіберполітики.
3. Засади формування кіберполітичної функції держави.
4. Стан наукових досліджень правової кіберполітики.
5. Поняття та правовий зміст кіберзагроз.
6. Нормативно-правове регулювання кіберзагроз в Україні.
7. Класифікація кіберзагроз та їх зміст.
8. Поняття та загальна характеристика суб’єктів кіберполітики.
9. Класифікація суб’єктів забезпечення кіберполітики.
10. Повноваження спеціальних суб’єктів забезпечення кіберполітики України.
11. Поняття та основний зміст кібербезпеки.
12. Роль та значення інформаційних ресурсів у розвитку людства.
13. Кібернетика і кібернетичний підхід.
14. Системний та матричний підхід вивчення кібербезпеки.
15. Чинники які впливають на інформаційний суверенітет.
16. Оцінка стану національного інформаційного суверенітету у сучасних умовах.
17. Витоки та наслідки соціальних мереж.
18 Основні принципові наслідки глобалізації інформаційного простору.
19. Поняття національної системи кібербезпеки.
20. Поняття системи забезпечення кібербезпеки.
21. Об’єкти правовідносин у сфері кібербезпеки.

22. Зміст правовідносин у сфері кібербезпеки.

23. Поняття кіберполітики, її природа, ознаки та особливості.

24. Загальна характеристика формування кіберполітичних функцій держави.

25. Сучасний стан досліджень правової кіберполітики.

26. Сучасний правовий зміст державної кібербезпекової політики.

27. Напрями державної кібербезпекової політики відповідно до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України».

28. Напрями державної кібербезпекової політики відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України».

29. Напрями державної кібербезпекової політики відповідно до Доктрини інформаційної безпеки України

30. Поняття агентів впливу.

31. Поняття та загальна характеристика лобізму в кібербезпековій політиці.

32. Правові та організаційні засади формування фахівців із кібербезпеки

33. Стан підготовки фахівців у сфері кібербезпеки.

34. Напрями підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері кібербезпеки.

35. Поняття та дефініції кіберпростору.

36. Публічність кіберпростору та соціальні мережі

37. Сфера міжнародних та публічних відносин у кіберпросторі.

38. Електронна демократія та електронне урядування.

39. Інтернет дипломатія.

40. Кібервійна та кіберзлочинність.

41. Кібертехнології: поняття та загальна характеристика.

42. Україна в контексті кіберполітики на ранньому етапі.

43. Глобальна мережа в контексті революційних подій в Україні.

44. Російсько-українська кібервійна.

45. Сьогодення та майбутнє України в контексті кіберполітики.

46. Стан кіберполітики провідних держав світу.

47. Особливості державотворення інформаційними потоками.

48. Кіберзагроза : поняття та правовий зміст.

49. Критичні об’єкти національної інформаційної інфраструктури.

50. Особливості електронного голосування та електроні петиції, як елементи політичного процес

9. Політика оцінювання

Здобувач має виконати у повному обсязі усі види діяльності із навчальної дисципліни «Нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки», бути присутніми на аудиторних заняттях. Якщо здобувач відсутній на занятті, він може надіслати виконане семінарське

заняття у письмовому вигляді. Претендувати на максимальну кількість балів можна, якщо семінарське виконане у вигляді презентацій, використані нові актуальні наукові джерела, робота є авторською, без порушень авторських прав.

Освітній процес відповідає «Положенню про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки» від 11 вересня 2020 р. (https://bit.ly/39In2ac). Іспит виставляється автоматично за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи та отримав не менше ніж 75 балів зі 100 можливих.

Вирішення спірних питань у галузі академічної доброчесності здійснюється на підставі Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (від 10 лютого 2017 р.) (https://bit.ly/3lNJD7N).

Конфліктні ситуації вирішуються згідно Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (https://bit.ly/33MTIM).

Згідно Положення про академічну мобільність студентів (https://bit.ly/3oMzMkk), власне право неформальну освіту, здобувач може отримати найвищу кількість балів за виконання ІНДЗ, якщо взяв участь у тренінгу, конференції, науковому семінарі, проблемній групі та ін.

Здобувач вчасно здає усі види робіт. Викладач інформує про терміни здачі контрольних робіт та виконання ІНДЗ.

Здобувач має можливість скласти іспит згідно розкладу заліково-екзаменаційної сесії, має право скласти іспит повторно, а також скласти іспит комісії, у яку входять представники кафедри та деканату. Якщо за ці три можливості іспит не складено, здобувач виключається зі складу студентів ВНУ імені Лесі Українки. В університетських положеннях є право на поновлення і проходження повторного проходження навчальної дисципліни.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Методи навчання: усне опитування, інтерактивні методи навчання, лабораторні заняття, самостійна робота і екзамен.

Засоби діагностики успішності: лабораторні заняття (30 балів), бонусні бали за активність (10), самостійна робота (30 балів), екзамен (40 балів).

Поточний контроль (мах – 30 балів) Лабораторні заняття	Самостійна робота (мах – 30 балів)	Екзамен (мах – 40 балів)	Загальна кількість балів
30 годин лабораторних занять (мах 30 балів) + 10 балів за активність	67 годин (мах 30 балів)	(мах 40 балів)	100

10. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою**	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	**для заліку**
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано

			(з можливістю повторного складання)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Богданович В. Ю., Алексєєв М. М. Методологічні підходи до обґрунтування режимів функціонування системи забезпечення кібернетичної безпеки України. *Сучасний захист інформації*. 2013. № 4. С. 68–77.

2. Бутузов В. Співвідношення понять «комп'ютерна злочинність» та «кіберзлочинність». *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2010. № 1(3). С. 16-18.

3. Веклич В. О. Функція держави щодо забезпечення й захисту прав та свобод людини і громадянина : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2013. 236 с.

4. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Герменевтичний метод у сучасних цивілістичних дослідженнях: до питання про доцільність застосування. *Інформація право*. 2017. № 2 (21). С. 5–12..

5. Дзьобань О.П., Пилипчук В.Г. Теоретичні та державно-правові аспекти протидії інформаційному тероризму в умовах глобалізації. *Стратегічні пріоритети*: НІСД. Київ. 2011. № 4. С. 12-17

6. Довгань О. Д. Забезпечення інформаційної безпеки в контексті глобалізації: теоретико-правові та організаційні аспекти : монографія. НАПрН України, НДІІП, НАН України, Нац. б-ка ім. В.І. Вернадського. Київ, 2015. 388с.

7. Доктрина інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. *Офіційний вісник Президента України*. 2017. № 5. С.15. Ст.102.

8. Законодавчі основи забезпечення інформаційної безпеки України: наукова доповідь / за заг. ред. Пилипчука В.Г. Київ: НДІІП НАПрН України, 2014. 60 с.

9. Золотар О.О., Трубін І.О. Класифікація загроз інформаційній безпеці. *Інформація і право*. 2013. № 3(9). С. 105 –112.

10. Інформаційна безпека держави : підручник / за аг. ред.. В.В. Остроухова. Київ: ДНУ «Книжкова палата Україна», 2016. 264 с.

11. Калашнюк Є. О. Особливості формування політичної стратегії України щодо розвитку інформаційного суспільства. *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : зб. наук. пр. Київ, 2006. Вип. 62, ч. 2. С. 135–139.

12. Калюжний Р. А., Новицька Н. Б. Становлення інформаційного суспільства. *Правова інформатика*. 2006. № 3 (11). С. 17–22.

13. Калюжний Р. Структура науки і навчальної дисципліни «Інформаційне право». *Правова інформатика*. 2003. № 1. С. 22–25.

14. Камарали А. В. Информационная цивилизация – новая ступень развития человечества. *Сучасність, наука, година. Взаємодія та взаємовплив*: материалы Первой Всеукр. науч.-практ. Интернет-конф. Київ, 2005. С. 63–64.

15. Камарали А. В. Перспективы вхождения Украины в глобальное информационное общество. *Динаміка наукових досліджень – 2006* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ, 2006. Т. 4. С. 40–43.

16. Камарали Г. В. Вплив комп'ютерної революції на становлення та розвиток інформаційної цивілізації. Вісник ДонДУЕТ. Донецьк, 2005. № 2 (26). С. 23–30.

17. Камуз А. В. Информационная цивилизация в свете компьютерной революции. *Інтелект. Особистість. Цивілізація* : темат. зб. наук. праць із соціально-філософських проблем / голов. ред. О. О. Шубін. Донецьк, 2004. Вип. 2. С. 103–114.

18. Камуз А. В. Информация и ее роль в современном обществе. *Людина, культура, техніка в новому тисячолітті* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 2004. С. 59–60..

19. Капінус (Рудник) Л. І. Право на доступ до інформації як елемент правового статусу людини та громадянина. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. №1. С. 53–57.

20. Капінус (Рудник) Л. І. Проблеми вироблення уніфікованого поняття права на доступ до інформації. *Наукові праці Національного авіаційного*

університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право» : зб. наук. пр. Київ, 2013. №1 (26). С. 41–46.

21. Климчук О. О. Правові основи кібернетичної безпеки Великої Британії. *Інформаційна безпека: виклики і загрози сучасності* : зб. матеріалів наук.-практ.конф. (5 квіт. 2013 р., м. Київ). Київ : НВЦ НА СБ України, 2013. 416 с.

22. Колб О. Г. Методологічні засади дослідження участі прокуратури України у кримінально-виконавчій діяльності. Реалізація запобіжних функцій прокуратури в процесі нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень, кримінальних покарань та постпенітенціарного впливу на осіб, звільнених з місць позбавлення та обмеження волі. Інформаційно-аналітичне забезпечення кримінально-виконавчої діяльності прокуратури України. *Кримінально-виконавча діяльність прокуратури у сфері виконання покарань*: навч. посіб. / О. Г. Колб, А. В. Боровик, Ю. О. Новосад та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Г. Колба. Луцьк: СПД Гадяк Ж. В. друкарня «Волиньполіграф»ТМ, 2020. С. 34-78, 396-405, 548-566.

23. Колб О. Г., Дучимінська Л. М. Про деякі прояви кіберзлочинності у місцях позбавлення волі. *Кримінальні загрози в секторі безпеки: практики ефективного реагування:* матеріали панельної дискусії. (м. Харків, 26 вересня 2019 р.). Харків. Право, 2019. С. 49-51.

24. Колб О., Дучимінська Л. Інформаційна безпека як об’єкт правового захисту в Україні. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки й оборони України* : тези XII Всеукр. наук.-практ. конфер. (Хмельницький, 26 листопада 2020 року). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2020. С. 291-292.

25. Колб О. Г., Дучимінська Л. М., Колб Р. О. Національна безпека України: поняття, зміст, проблеми забезпечення та шляхи їх вирішення. *Деліктологія*: монографія. Під заг.ред. І. М. Копотуна, С. В. Пєткова. Куновіце: Академія ГУСПОЛ: 2020, Т. 2 с. 38-57.

26. Колб О. Г., Колб Р. О. Нормативно-правові неузгодженості та суперечності інформаційної діяльності – одна із загроз національної безпеки України. *Вісник Пенітенціарної асоціації України. Пенітенціарна асоціація України; Науково-дослідний інститут публічного права*. Київ: ФОП Кандиба Т. П., 2020. № 3 (13). С. 90-97.

27. Комп'ютерний тероризм: суперхакери, кібер-терористи, кібер-криміналісти: монографія / за заг. ред. П.Д.Біленчука. Київ: Наука і життя, 2008.

28. Кримінальна відповідальність за несанкціоноване втручання в роботу ЕОМ: монографія / Ю. А. Бельський, П. А. Воробей, А. В. Савченко, О. Г. Колб. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 264 с.

29. Ланде Д.В. Захист персональних даних в Україні у дзеркалі веб-простору. *Інформація і право*. 2012. №2(5). С. 162-169.

30. Литвиненко О. В. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії : монографія. Київ : Сатсанга, 2000. 225 с.

31. Ліпкан В. А. Національна безпека України : нормативно-правові аспекти забезпечення : монографія. Київ : Текст, 2003. 180 с.

32. Лук’янчук Р. В. Державне управління у сфері забезпечення кібербезпеки України : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ, 2017. 19 с.

33. Майданник О. О. Теоретичні проблеми контрольної функції парламенту України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2008. 632 с.

34. Макаренко Є. А. Міжнародна інформаційна політика: структура, тенденції, перспективи : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.04. Київ, 2002. 475 с.

35. Макаренко Є. А., Рижков М. М., Ожеван М. А. Міжнародні інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. Київ: Центр вільної преси, 2006. 916 с.

36. Нижник В. Н., Ситник Г. П., Білоус В. Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навч. посіб. / за заг. ред. В.Мельника, Н. Р. Нижник. Ірпінь : Акад. ДПС України, 2000. 304 с

37. Нижник В. Н., Ситник Г. П., Білоус В. Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навч. посіб. / за заг. ред. В.Мельника, Н. Р. Нижник. Ірпінь : Акад. ДПС України, 2000. 304 с.

38. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.03 р. No 964-IV. *Відомості. Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351.

39. ПроблемизахистунаціональнихінтересівУкраїниусферідержавноїбезпекивумовахгеополітичнихтрансформаційXXІсторіччя: монографія / О.П. Дзьобань, В.Я. Настюк, В.В. Бєлєвцева. Харків: Право. 2013. 296 с.

40. Стратегія кібербезпеки України : Указ Президента України від 15.03.2016 р. No 96/2016. *Офіційний вісник України*. 2016. № 23. С. 69. Ст. 899.

41. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 06.05.2015 р. № 287/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 43. С. 14. Ст. 1353.

42. Фурашев В. М. Основні стримуючі фактори правовогозабезпечення інформаційної безпеки. *Інформація і право*. 2013. № 2(87). С. 113 –119.

43. Фурашев В. М. Про поняття «інформаційна безпека» *Правова інформатика*. 2011. №1(29). С. 47-53.

44. Фурашев В. М. Сутність та визначення понять «інформаційна безпека» і «безпека інформації». *Правова інформатика*. 2012. № 2 (34). С. 51-59.

45. Фурашев В.М. Законодавче забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2014. № 1(10). С. 59-67.

46. Фурашев В.М. Кіберпростір та інформаційний простір, кібербезпека та інформаційна безпека: сутність, визначення, відмінності. *Інформація і право*. 2012. № 2(5). С. 170-177.